

Ю. Малієнко, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу суспільствознавчої освіти Інституту педагогіки НАПН України, м. Київ

**ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПРОВЕДЕННЯ КОМПЕТЕНТІСНО
ОРІЄНТОВАНИХ УРОКІВ ІСТОРІЇ У СТАРШІЙ ШКОЛІ ЗАКЛАДІВ
ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

Відповідно до Закону України «Про освіту» (2017) провідним поняттям сучасної української школи стає компетентність, яка розглядається як динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність. Десять визначених

законом ключових компетентностей мають інтегрований характер і охоплюють різні сфери діяльності учнів.

Поняття компетентність – багатоаспектне: це й освітня стратегія держави, й компетентнісні вимоги до навчально-методичного забезпечення відповідних курсів історії, й показник суб'єктного зростання учнів.

Такими ж різнобічними стають і похідні від основного поняття. Йдеться про історичну компетентність і компетентнісно орієнтовані уроки. Історичну компетентність розглядаємо як комплексний показник рівня історичної освіти, тобто здатність учнів пізнавати минуле, засноване на знаннях, уміннях, ціннісних орієнтирах і досвіді, набутих у процесі навчання. У нових умовах зберігається й актуальність основних складників історичної компетентності: хронологічного, просторового, інформаційного, логічного, аксіологічного, які розглядаються як показники діяльності учнів, спрямовані на опанування ними відповідних елементів історичного змісту, вироблення школярами власного ставлення до історичного минулого.

Компетентнісно орієнтовані уроки історії відтепер повинні мати наступні компоненти: *мотивація навчальної діяльності* – взаємопов'язана діяльність учителя та учнів, спрямована на активне сприйняття школярами процесу пізнання минулого; *історичні знання*, які знаходять своє відображення у фактах, уявленнях, поняттях, судженнях тощо; *навчально-пізнавальні уміння*: аналізувати, узагальнювати, порівнювати, класифікувати та ін.; *досвід використання набутих умінь* у нових навчальних і життєвих ситуаціях; *емоційно-оцінні судження, ціннісні орієнтири*, сформовані внаслідок опанування школярами історичного матеріалу; *рефлексія* щодо власних навчальних результатів. Таким чином, поєднання когнітивної, діяльнісної, аксіологічної, мотиваційно-рефлексивної функцій уроку уможливило формування широкого досвіду самостійної діяльності учнів.

Важливим інструментом проведення компетентнісно орієнтованих уроків історії у закладах загальної середньої освіти залишається підручник. На думку О. Пометун, *сучасний підручник має стати комплексною моделлю освітнього процесу*, що відображає його цілі, принципи, зміст, технологію, подає кожний параграф як певний завершений цикл навчання: від планування результатів засвоєння змісту учнями до їх отримання і перевірки.

Невід'ємним складником компетентнісно орієнтованих уроків історії є система практичних занять, передбачена вже другою посліпль програмою з історії, яка також поширена і на 10-11 класи. Практичні заняття сприяють самостійному вивченню історичних джерел і розвитку на цій основі навчально-пізнавальних умінь і відповідних компетентностей.

Новий етап компетентнісного розвитку української школи зумовлює необхідність створення сучасної системи науково-методичного і педагогічного забезпечення історичної освіти України.